

Становище на фондация „Тръст за социална алтернатива“ относно Национална стратегия за младежта 2021-2030

12 февруари 2021г.

Тръст за социална алтернатива е неправителствена организация, чиято мисия е да насърчи и подкрепи разгръщането на потенциала на всички хора в България, с фокус върху ромите за преодоляване на социалните и икономически неравенства, и прекъсване цикъла на бедност. Макар и през последните години да има напредък в образователните постижения и трудовата заетост сред ромите в страната, все още има значителни пропуски в процеса на пълноценно приобщаване. Изострят се нуждите и предизвикателствата пред ромските общности в сферата на образованието, заетостта, здравната грижа и достъпа до публични услуги, както и продължаващата дискриминация, особено в условията на пандемия със сериозни и непредвидими резултати.

Вярваме, че политиките могат да бъдат ефективни и успешни само ако са основани на данни и подкрепени от изпробвани практики. В този смисъл слабост на Стратегията е липсата на открояващи се мерки, които са основани на доказателства и факти, и успешни примери на водещи национални и международни организации, свързани с активното участие на младежите в икономическия, социален и политически живот на страната.

Смятаме, че въвличането на младежки организации и местни младежки общности в процесите на дискусия и вземане на решения е ключ към постигане целите на Стратегията. Приветстваме възприетите принципи, и особено принципът за равнопоставеност и приобщаване, който насърчава гарантирането на равнопоставен достъп до образование, заетост и социални услуги.

В тази връзка бихме препоръчали включване на следните мерки в приоритетна област **Образование и умения**:

- утвърждаване на интеркултурното образование като един от хоризонталните принципи на образователната система е важно да се случи не само на теория и намерения, но и на практика – а именно: поетапната промяна и въвеждане на ромския наратив в частност, но и други етнически малцинства в българската образователната система за повишаване на осведомеността и намаляване на предубедеността по отношение на ромите;
- целевото финансиране е нужно да се основава на ефекта от въздействието му и да се предоставят своевременни насоки и препоръки за повишаване на ефикасността му по отношение на качествено образование, като се реформират училищните практики на съответното училище, а не мултиплицирането на вече установени модели за допълнителна подкрепа, които не са ефективни;

- необходимо да се осигурят възможности за себеутвърждаване и развитие на младежи от уязвими общности, с фокус върху ромските младежи с високи образователни постижения, за да реализират пълния си потенциал, чрез въвеждане на позитивни и пропорционални мерки, които да гарантират на представителност на гражданите в частният и публичния сектор – полиция, болница, университет, община и други институции. Ако частният сектор може да бъде подкрепян и насърчаван да поддържа многообразие в съответната сфера, то публичните институции е нужно да разработят механизъм, чрез който да осигурят представителност в институциите.
- Целенасочено инвестиране в програми (стажантски и стипендиантски) за насърчаване и подкрепа на младежи от уязвими общности, с фокус върху ромски младежи за обучение в медицински и педагогически специалности – такава мярка би оказала положително въздействие върху няколко остри проблема от национално значение: недостиг на медицински кадри в здравеопазването и образованието, създаване на ролеви модели сред младежи от уязвими общности, икономическа заетост.

Що се отнася до приоритетна ос **Младежко предприемачество и заетост**, бихме препоръчали обсъждане и приемане на мерки, които касаят не само младежи от ромски произход, но младежи в уязвимо положение, които не са включени нито в училище, нито в заетост:

- Осигуряване на възможности и капитал за развитие на предприемачество и собствен бизнес сред уязвими общности, като инструмент за икономическа и финансова устойчивост, с фокус върху селски и бедни райони в страната.
- Подкрепа за придобиване и усъвършенстване на дигитални умения и компетенции сред търсещите заетост, с фокус върху младежи. Провеждане на гъвкави политики и програми за подобряване на знания и умения, необходими и съотносими към промените на пазара на труда.
- Осигуряване на подкрепа за работодатели, чрез въвеждане на пропорционални и насърчителни мерки за наемане на представители на ромските общности, и подкрепа за въвеждане на политика на многообразието на работното място.

Във връзка с приоритетна област **Гражданска активност и участие**, препоръчваме да се добавят мерки, които да насърчават предотвратяването на проявите на нетолерантност:

- Върховенството на закона е ценност, възприета от всички страни, членуващи в Съюза. Този принцип съдържа в себе си гаранция за равнопоставеност на всички граждани, и възможности за упражняване и защита на техните основни права и свободи. В тази връзка е необходимо да се ревизират мерките с фокус върху разпространението на информация, превенцията и подобряване на ефективността на националните правосъдни системи, с особено внимание към уязвимите общности и етнически малцинства, с фокус върху ромите, недопускане на прояви на нетолерантност и „език на омразата“.
- Необходими са цели, които да се фокусират върху изследване на причините за дискриминация и ефективни действия при такива проявления, чрез активното включване на гражданското общество и наличните структурни и институционални механизми за прилагане ефективни санкциониращи мерки;

От съществено значение за постигане целите на Стратегията е активното включване на общинските администрации от населени места с висок дял на граждани от ромски произход и други бедни общности. Промяната следва да бъде насочена към осигуряване на широка обществена подкрепа и финансови ресурси от местните власти, които в някои случаи не са

възможни. В тази връзка е нужно конкретно разпределение и осигуряване на финансова подкрепа от страна на националните институции, особено що се касае до приоритетни мерки, свързани със образование, трудова заетост и приобщаване на младежите към местния икономически и социален живот.

Важно е участието на самите общности в процесите на дискусия и вземане на решения, затова предлагаме да се включат в механизмите, предложени за изпълнение на тази цел. Като следва всяка община да изработи процедура, която да е прозрачна, ефективна и релевантна, и с легитимен характер, за отразяване на консолидирано мнение по въпросите, свързани с развитието на местните общности.

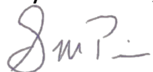
Критично важно е включването на младежки граждански организации на национално ниво, и организации, които имат предмет на дейност подкрепа на ромски общности, с цел солидарност и активно приобщаване към процеса на включване на общинско ниво.

Въвеждане на текуща оценка на въздействието на мерките, предвидени в Стратегията, би допринесло за навременната промяна на планирани мерки и подобряване на изпълнението и постигане на нейните цели. От съществено значение е ползването на прагматични базови краткосрочни и дългосрочни показатели, които ясно да показват напредъка. И при междинна оценка на постиженията, ще може да бъде установена нуждата от допълнителни усилия в конкретни области за осъществяване целите на Стратегията. Биха могли да се ползват индикатори от базата на данни на Националния Статистически Институт, ЕВРОСТАТ, Агенцията за основни права на ЕС, както и други легитимни източници на статистическа информация.

Необходими са ясно разписани количествени и качествени показатели, с източници на верификация, които да доказват осъществената промяна при преодоляване на предизвикателствата пред младежите в страната.

Оставаме на разположение за допълнително обсъждане на предложените препоръки.

С уважение,

Сара М. Перин

Изпълнителен директор

Фондация „Тръст за социална алтернатива“